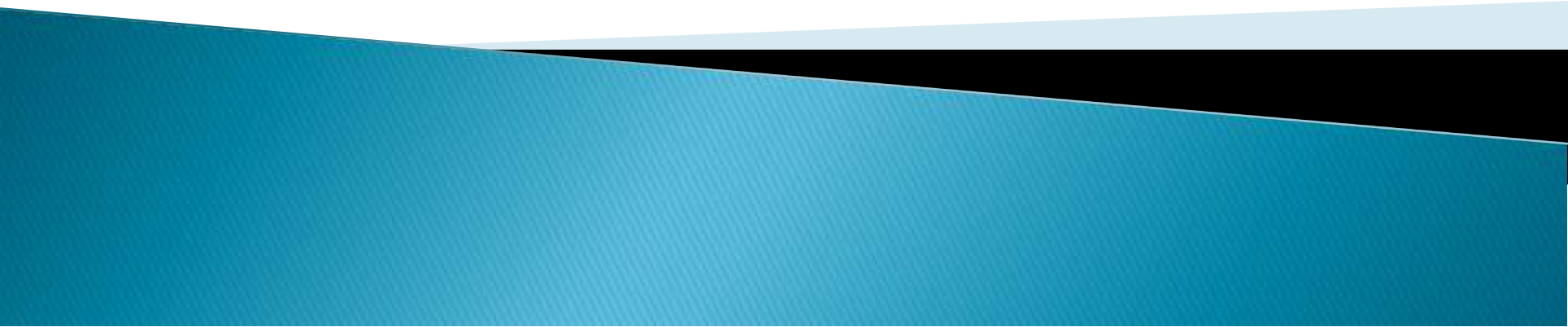

*Автор учитель української мови та літератури
Лучицька Тетяна Василівна
комунальний заклад «Вінницький ліцей №6»*

Постер до
кінофільму
«Індіана
Джонс»

Постер до кінофільму
«007 Спектр»

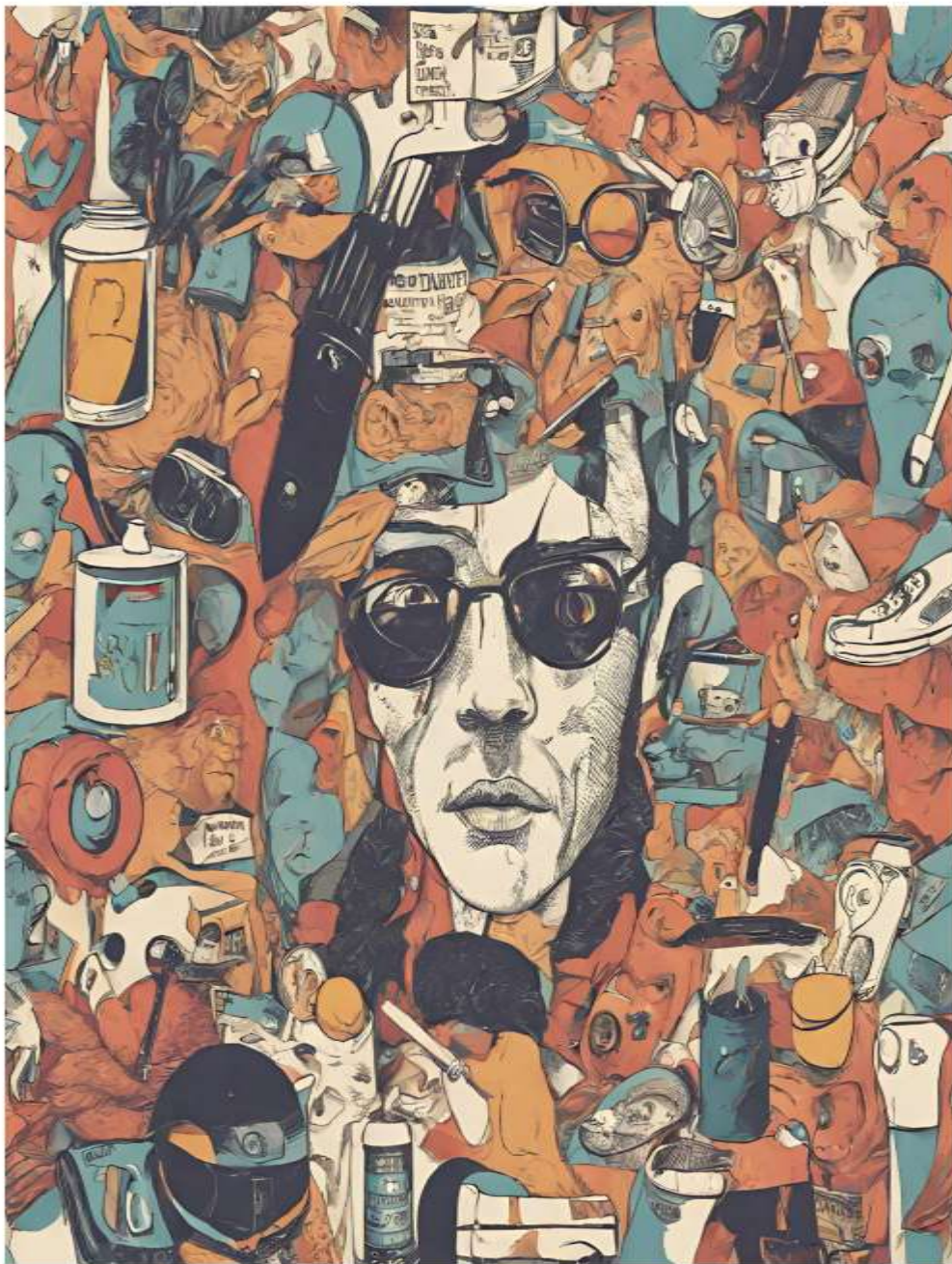

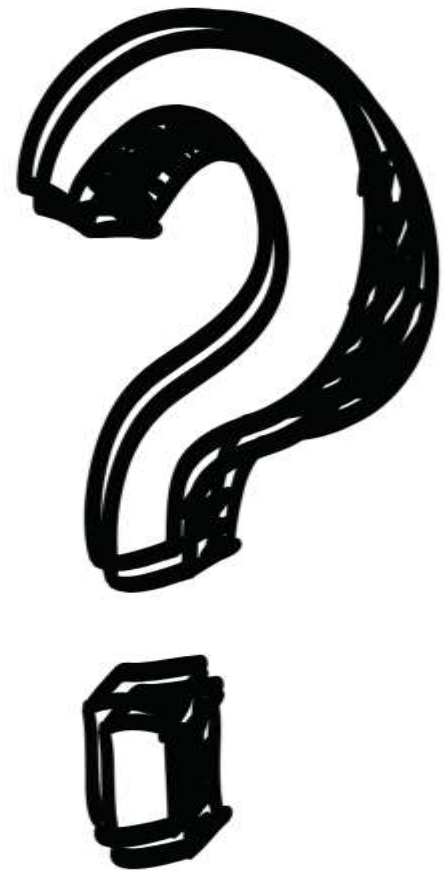
ЗОРЯНІ ПРИХОВАНА ЗАГРОЗА ВІЙНИ

Постер до
кінофільму
«Зоряні війни.
Епізод І.
Прихована
загроза»

ОСОБЛИВИЙ ГЕРОЙ

У 1941 році він добровольцем іде на фронт, де був тричі поранений, потрапляє в полон, тікає звідти та продовжує воєнну службу у званні старшого сержанта.

Друга світова війна. Фото.

Джерело: <https://institutedd.org/blog/posts/druga-svitova-viina-na-jeuropeiskomu-kontinenti-kriz-prizmu-realii-ta-resentimentu>

Пізніше стає першим в історії незалежної України лауреатом Шевченківської премії

Почесний знак лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка

Працює депутатом Верховної Ради УРСР, а згодом і України.

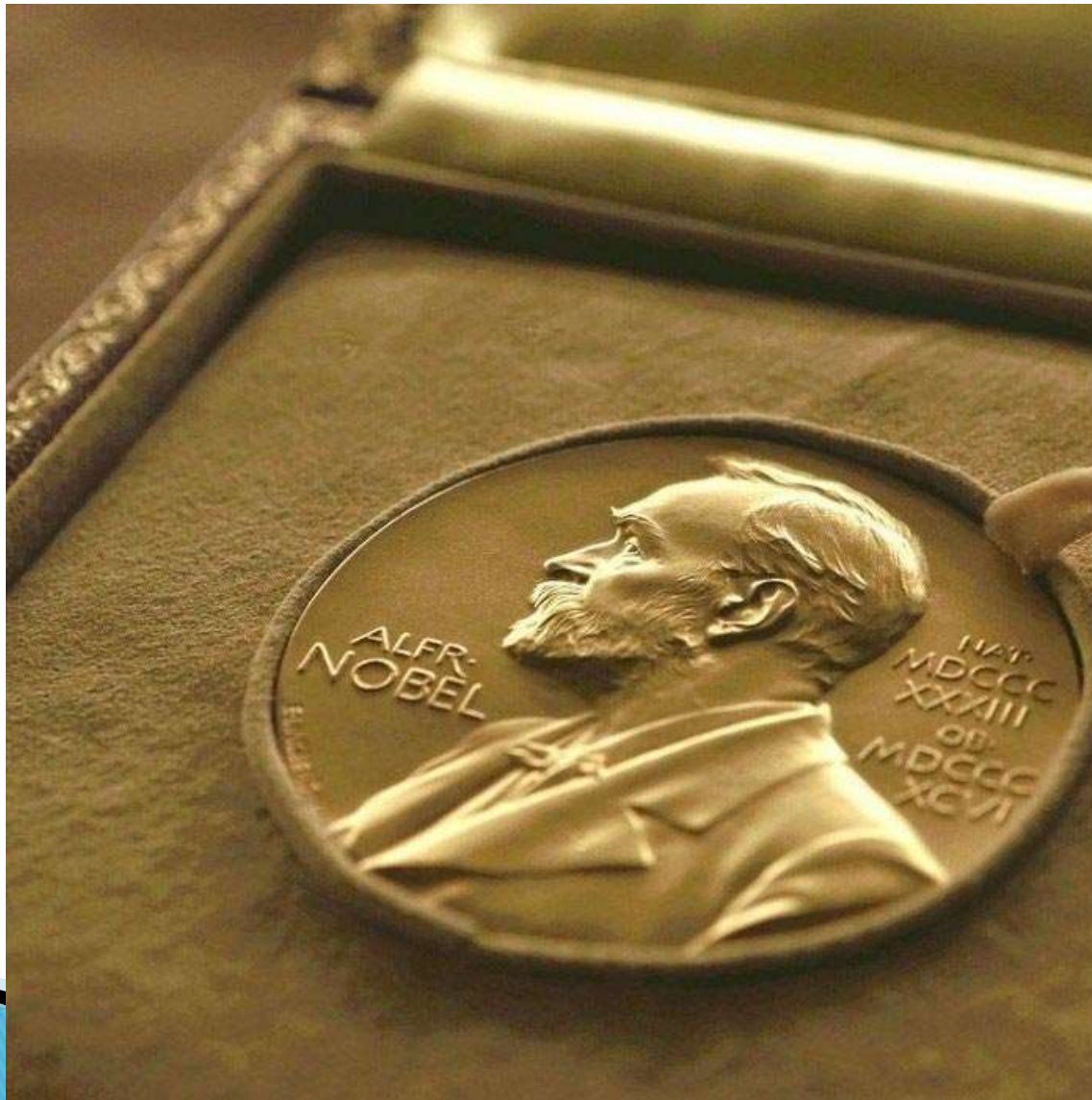

► Революція на граніті. 1990 р.

Джерело: <https://uinr.gov.ua/pres-centr/novyny/yak-pochynalasya-studentska-revolyuciya-na-graniti>

Його твір висувають на здобуття Нобелівської премії

Олесь Гончар.

Коротко про письменника.

Загальна характеристика
доробку О.Гончара.

Мрія і дійсність у новелі
*«Модри
Камень»*

Мета (формувати компетентності):

предметні: літературознавчу: використовуючи літературно-критичні статті, щоденникові записи письменника, спогади про нього та зміст художніх творів, допомогти учням зрозуміти духовний світ Олеся Гончара та його героїв, безкомпромісну громадянську позицію художника слова;

читацьку: спонукання до читання творів Олеся Гончара;

ключові: розвивальну: уміння самостійно здобувати знання; уміння знаходити потрібну інформацію, використовувати інформаційно-комунікаційні технології, вміння виділяти основне і зосереджувати на ньому свою увагу;

загальнокультурну: виховання інтересу до особистості та творчості Олеся Гончара;

естетичну: виховання високих моральних якостей і активної життєвої позицію одинадцятикласників.

A black and white portrait of Oles Honchar, a young man with dark hair, looking slightly to the left. The portrait is positioned on the left side of the image, with a large, stylized red brushstroke graphic extending from it across the middle of the page.

ЛИЦАР УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ І СЛОВА

ОЛЕСЬ ГОНЧАР

1918–1995

Думаймо про велике!
Олесь Гончар

Гончар сміливо розламав замкнені рамки прозової мови, ...показав нам не тільки безмежність людини і світу, а й безмежність мови, безмежність літератури.

Павло Загребельний

Богдан Ступка

Квітка Цісик

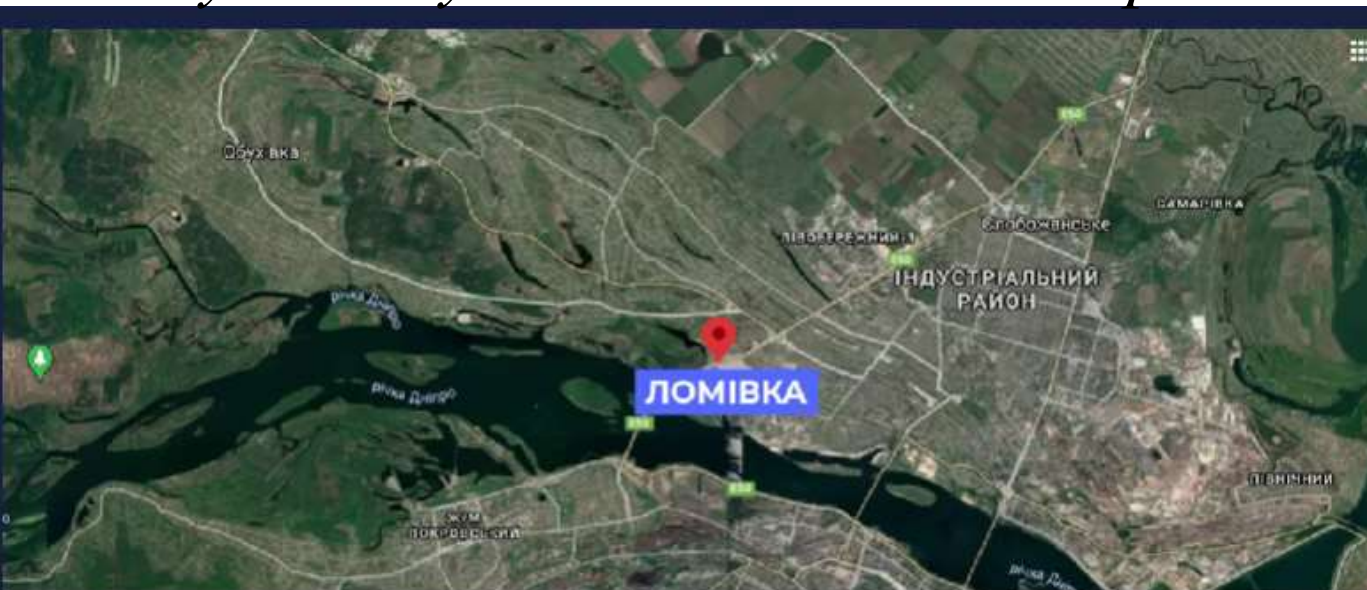
«Діячі України» – проект про відомих українців, що популяризує українську історію та культуру – мовою сучасного графічного мистецтва.

Джерело: <https://secondfloor.gallery/vystavky/diyachi-ukrayiny/>

Народився 3 квітня 1918 року в селі Ломівка неподалік Катеринослава. Після смерті матері, коли хлопцеві було 2 роки, із Ломівки його забрали на виховання дід і бабуся в слободу

Сушу Полтавської області. Бабуся замінила майбутньому письменникові матір.

Село Ломівка, нині лівобережний мікрорайон міста Дніпро

Перед початком навчання першокласника записують за дівочим прізвищем матері (Гончар), а перша вчителька називає хлопчика Олесь, бо в класі вже є один Сашко. Ос
так і з'явився Олесь Гончар,
який незабаром підкорюватиме
літературні вершини.

Герб Харківського національного університету імені Василя Назаровича Каразіна

Джерело: <https://lms.e-school.net.ua/>

Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна

Навчання

- ▶ У вересні 1938 року вступив на філологічний факультет Харківського державного університету.
- ▶ Оскільки Харківський університет під час окупації було зруйновано, О. Гончар продовжує навчання в Дніпропетровському державному університеті.

Усе змінює Друга світова війна. Гончар у червні 1941 року записується добровольцем у студентський батальйон. Пізніше цей досвід буде покладено в основу роману «Людина і зброя».

До речі, студенти Дніпровського національного університету нещодавно представили виставу за мотивами цього роману.

1942 року він опиняється в полоні, звідки зумів утекти і... повернутися на фронт.

Моментом слави для письменника стає публікація трилогії «Прапороносці». Ця книга-епопея стала беззаперечним хітом у Радянському Союзі, а пізніше здобуває відразу дві Сталінські премії (а це найвищі нагороди СРСР на той час).

Трилогія — це три літературні або музичні твори одного автора, об'єднані спільними героями, ідеєю, єдністю задуму.

Успіх трилогії про воєнні баталії Другої світової війни відчиняє двері для Олесь Гончара у світ класиків літератури, а також до ряду політичної еліти та чиновників найвищої категорії. Голова правління Спілки письменників, Герой соціалістичної праці, депутат Верховної Ради...

Письменник активно працює над створенням нових прозових творів. Романи «Таврія», «Перекоп», «Тронка» мають успіх серед читацької аудиторії.

Джерело: <https://lms.e-school.net.ua/>

За роман «Людина і зброя»
Гончар отримує
Шевченківську премію.

Гончар Олесь, «Людина і зброя», видання Голі, 2009 р.
Дистрибутор: студія «Голі»

Почесний знак лауреата Національної премії України
імені Тараса Шевченка

The image shows the cover of the book 'Собор' (The Cathedral) by Oles Honchar. The cover is blue with a stylized illustration of a cathedral in white and yellow. The author's name 'ОЛЕСЬ ГОНЧАР' is at the top, and the title 'СОБОР' is in large, stylized letters below it.

ОЛЕСЬ
ГОНЧАР
СОБОР

Митець перебуває на хвилі успіху та пише роман «Собор» у 1968 році. Проте цей твір на довгі 20 років був приречений на забуття та заборону.

Радянська пропаганда стверджує про творчу невдачу, літературні критики закликають відмовитися від роману, не визнавати авторства, закликають написати роман-виправдання про ОУН-УПА.
Відповідь Гончара очевидна.

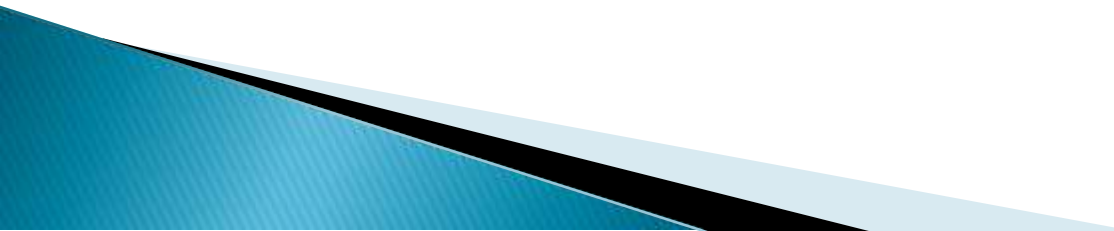
*«Правду ви мені все одно
не дасте написати, а неправду
— не хочу»*

Олесь Гончар

Чому роман викликав таку реакцію?

Річ у тім, що в «Соборі» порушено питання збереження моральних цінностей, духовності сучасної людини. Гончар відверто говорить про кар'єризм, про владу, яка знищує особистість та змінює людські цінності.

В образі Володьки Лободи тогочасні можновладці побачили себе та перелякались, що й інші зуміють розгледіти сутність характеру чиновників та партійних кар'єристів, ладних нівелювати не тільки духовні цінності, але й знищувати довкілля заради власної користі.

- Кампанія щодо цькування автора тривала довго. Гончар навіть отримав анонімну телеграму з порадою скоїти самогубство.
- Зрештою, роман «Собор» було опубліковано лише в 1987 році. Українська діаспора ініціює подання твору на здобуття Нобелівської премії, але виграти найпочеснішу літературну премію у світі Олеся Гончару не вдалось.
- Говорять, що Олесь Гончар займався літературною діяльністю чітко з 10 до 14 години, зачиняв двері та повністю зосереджувався на творчому процесі.

Державний літературно-меморіальний
музей-садиба Олеся Гончара
Джерело:
<https://uk.wikipedia.org/wiki>

Окрім власне письменництва, він активно захищав українську мову, боронив інтереси дисидентів. Фактично Гончар був неначе «свій серед чужих»: з-поміж радянських депутатів та членів партії він обстоював українську культуру та національні інтереси, потім став активним учасником організації «Народний Рух України».

У жовтні 1990 року в центрі Києва неспокійно. На Майдані Незалежності молодь оголошує безстрокове голодування.

Революція на граніті. Київ. 1990 р.

Джерело: <https://lms.e-school.net.ua/>

**Київ. Майдан Незалежності. 1990 рік.
Олесь Гончар зі студентами-голодувальниками.**

Серед протестувальників була його внучка. Після того, як один із депутатів проголошує глумливі заяви про студентів, які голодують, Олесь Гончар ухвалює важливе рішення. Він публічно виходить з комуністичної партії. Такий крок став прикладом і для інших політиків. На той момент це означало початок краху Радянської України та відновлення Незалежності України

► «Виступами проти репресій накликав репресії на себе, — пише О. Гончар у щоденникових записах. — Хай уже так, аніж жити з розтоптаним сумлінням. Хочу дивитись чистими очима у вічі дітям своїм і друзям. А може, таки і справді нема лиха без добра? Може, це якраз і наблизить мене до того, що є найдорожчим, до становища вільного художника? Бо тільки ж у такому становищі й можеш — почувати себе людиною»

Бюлетень референдуму Акта проголошення незалежності України. 1990 р.

Джерело: <https://lms.e-school.net.ua/>

БЮЛЕТЕНЬ

для голосування на всеукраїнському референдумі

А К Т

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року:

- продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
- виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,
- здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недоторканою.
Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набуває чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

«Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?»

«ТАК, ПІДТВЕРДЖУЮ»

«НІ, НЕ ПІДТВЕРДЖУЮ»

Залиште одну із означених відповідей, іншу викресліть.

Бюлетень, в якому під час голосування викреслені всі слова «Так, підтверджую» та «Ні, не підтверджую» або не викреслене жодне слово, визнається недійсним.

Саме Гончар 1 грудня 1991 року оголосив результати
референдуму щодо незалежності.
Міжнародний біографічний центр у Кембриджі присудив
Олесю Гончару звання «Всесвітній інтелектуал 1992–1993
років».
Талановитий письменник, мудрий політик, справжній
інтелектуал — це все Олесь Гончар.

Могила письменника Олесея Гончара.

Київ. Байкове
кладовище

Джерело: [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gravestone_of_Olha_Goncharova.jpg)

**У 1995 році серце Гончара перестало битися.
Сучасна Україна пам'ятає Олесея Гончара.**

Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

*Docendo Discimus
since 1918*

Історія і сьогодення

Освітня діяльність

Наука і дослідження

Міжнародна діяльність

Студенту

Вступникам

Галерея пошани і пам'яті ДНУ

Університет був заснований у 1918 році ...

Джерело:

<https://www.dnu.dp.ua/>

Фото Києва. Вулиця Олеся Гончара

Джерело:

https://www.google.com/url?sa=i&url=http%3A%2F%2Fklymenko.in.ua%2Fkyiv%2FkyivEvbaz%2FIMG_2095.htm&psig=AOvVaw26M9MmPJ4Y5oPUyA95oD3C&ust=1707770194153006&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CAUQjB1qFwoTCKjUJ_CRpIQDFQAAAAAdAAAAAAAJ

© Sergiy Klymenko, 2005

Джерело:

<https://www.google.com/search?q>

Парк О.Гончара у Києві

Купують одяг із сучасною графікою за цитатами письменника, а також цитують Гончара в різних локаціях сучасного міста, що оживають завдяки цікавим ініціативам та проєктам.

Усе це свідчить лише про одне: постать Олеся Гончара — важлива в українській культурі. Його твори цікаві та не втрачають актуальності і в ХХІ столітті.

«Завжди знайдеться ескімос,
котрий дасть вказівку жителям
тропиків, як їм поводитись під час
спеки»

«Руйнуємо тим, що
осторонь
стоїмо...Руйнуємо
своєю байдужістю»

*Собори душ своїх
бережіть, друзі...
Собори душ!..»*

*«Мова — це доля
нашого народу, і
вона залежить від
того, як ретельно ми всі
плекатимемо її».*

*«Найбільша
перемога — це та,
яку здобуваєш на
самим собою».*

«Мистецтво в наш час
притягує
найшляхетніши.
Мистецтво в наш час
притягує
найшляхетніших.
Мистецтво — це,
можливо, останнє
пристанище
свободи».

Теорія літератури

Новела (від італійської – «новина»)-це невеликий за обсягом епічний твір про життєву подію з несподіваним фіналом.

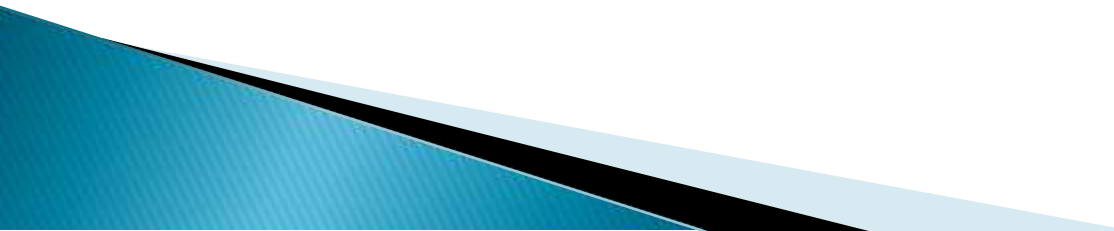
Особливості новели:

- лаконічність;
  - сюжет однолінійний, динамічний, із несподіваною ситуаційною або психологічною розв'язкою;
  - невелика кількість персонажів;
  - герої — сформовані особистості, що потрапили, як правило, в незвичайні життєві обставини;
  - змалювання внутрішнього світу, переживань і настроїв героїв;
  - наявність героя-оповідача зі специфічною манерою викладу;
    - яскравість і влучність художніх засобів, особлива функція деталей, символів, підтекст.
-

Види новели:

- психологічна та її різновиди: соціально-психологічна, - лірико-психологічна (М. Коцюбинський, О. Кобилянська, В. Стефаник);
- сатирична (Лесь Мартович);
- філософська (В. Петров-Демонтович);
- політична (Ю. Липа).

Новели можуть мати ознаки кількох перелічених вище.

***«Чому ж ця випадкова зустріч,
єдиний погляд, єдина ява у великій
драмі війни, чому вона не меркне і,
відчуваю, ніколи не померкне?»***

**У 1945 році як солдат
радянської армії,
юний письменник у
словацькому містечку
Гринава закохується в
міщеву красуню
Юлію.**

В. Голуб

Олесь
Гончар

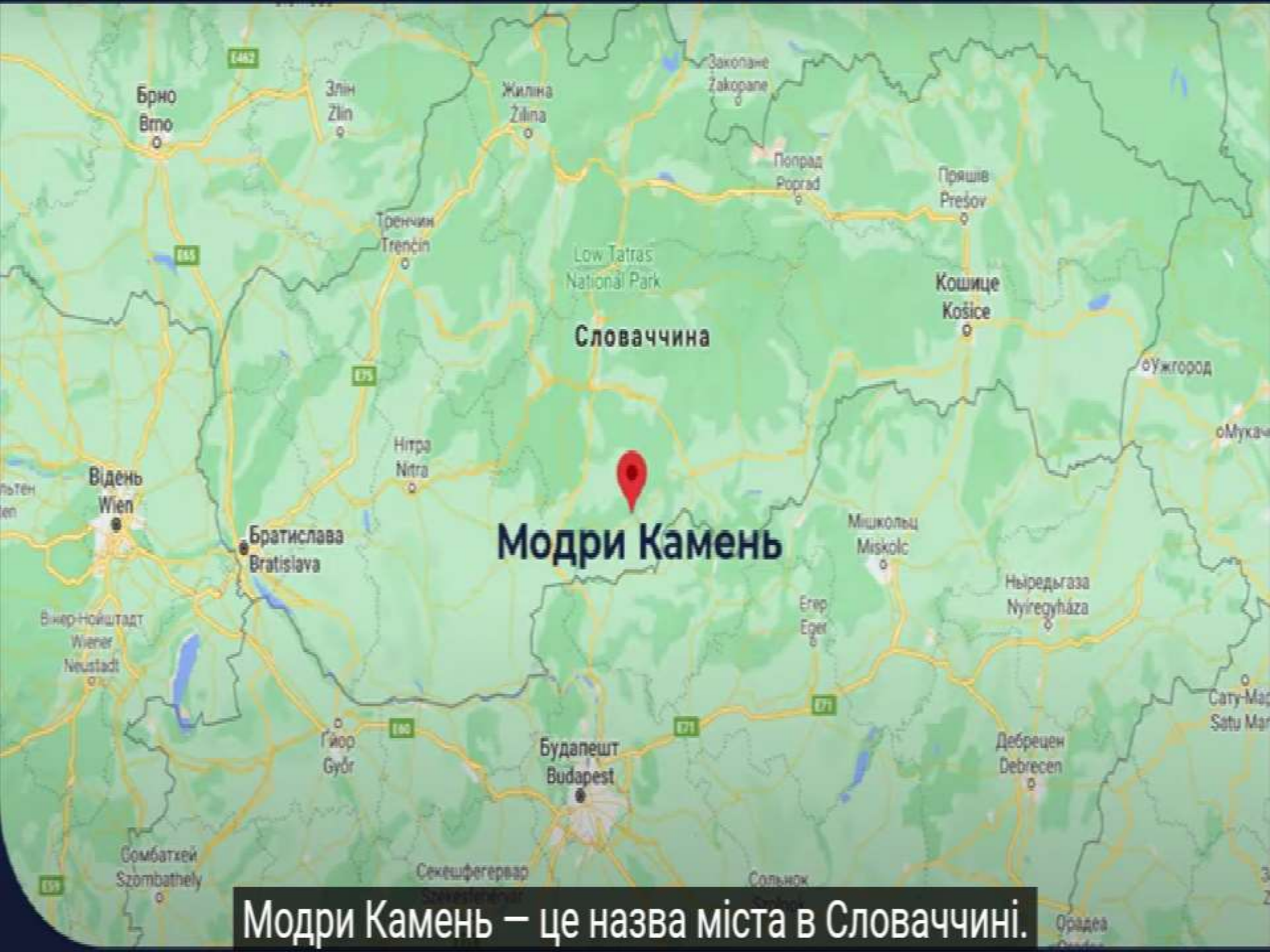
Модри
Камень

Модри камінь - у перекладі
українською означає
«блакитний камінь»

Модри Камень — це назва міста в Словаччині.

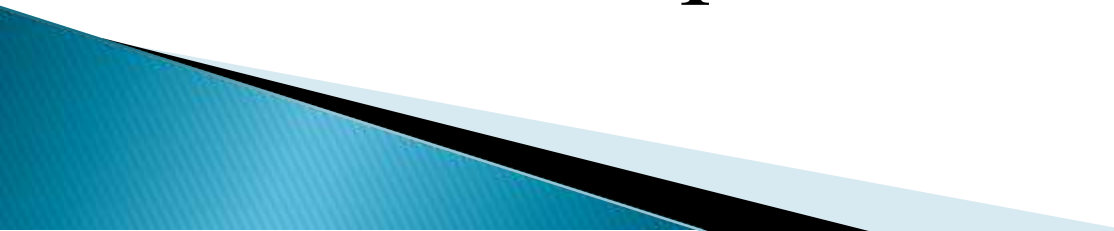
Історія написання

Новела «Модри Камень» була своєрідним романтичним спогадом про коротку мить фронтового життя О. Гончара, яке він згодом назве «весняною чарівною казкою». У 1945 р. його військова частина на два дні зупинилася в словацькому селі Гринаві, де він познайомився зі словачкою Юлією. Між молодими людьми спалахнуло кохання, яке залишилося в серці Олеся на довгі роки. Про це свідчать і щоденникові записи письменника, і зображення глибоких інтимних почуттів лейтенанта Сагайди до словачки Юлічки в «Прапороносцях» та артилериста Сашка Діденка до мадярки Лорі в новелі «За мить щастя». Скороминуще кохання радянського воїна та словацької дівчини Терези зображено у новелі «Модри Камень».

Пролог — це вступ, що містить розповідь про події, які передували основній розповіді.

Епілог — це післяслово, заключна частина твору, що розповідає про події, які відбулися після завершення розв'язки.

Словацькі Рудні гóри

— *Так ми ж дома! — вигукує він
вражений.*

— *Я все розумію!*

— *Ми також вас розуміємо. Ми
словаки.*

— *Нарешті кінчилось оте «нем
тудом», -*

*каже Ілля. — Ми наче знову на
батьківщині.*

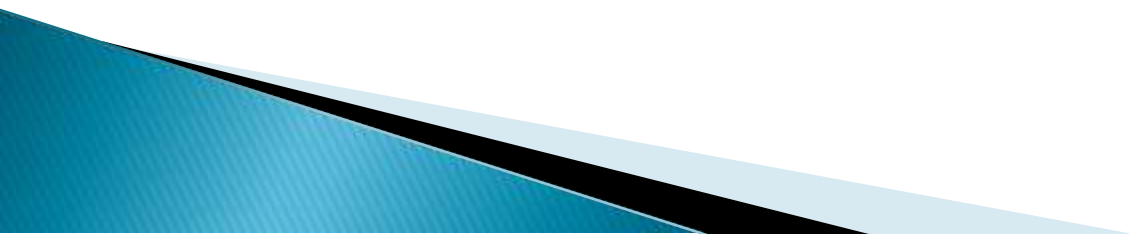

шанці

*«І (Тереза) пильно дивилася
у вічі, і я виразно чув,
як ти входили до мого серця».*

*«Коли я глянув у цей
момент на гори, на
обшпугований вітром
камінь, він уже був мені не
такий чужий, як досі.
— Ми ще зустрінемося,
Терезо.
Ми не можемо не
зустрітися!»*

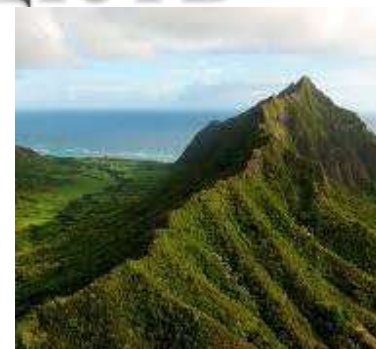

Зруйноване війною село

Білий-чистота (білі ноги, біла сукня, білий сніг);

Зелений – природа й молодість (зелений дуб, зелені гори);

Чорний – зло і смерть (чорна пов'язка, чорні німецькі машини, чорне згарище).

Ознаки неоромантизму:

- у центрі емоційно-чуттєва сфера людини;
- герої — яскраві неповторні особистості;
- звернення до умовних, фантастичних ситуацій та образів;
- застосування символізму.

Анатолій Биков.
Насіння добра

Кадр із кінофільму «Тіні забутих предків». Іван та Марічка. 1964.
Режисер: Сергій Параджанов. Кіностудія імені Олександра Довженка

ОЛЕСЬ ГОНЧАР

МОДРИ
КАМЕНЬ

Рік написання: 1946.

Жанр: психологічна новела.

Літературний рід: епос.

Тема: спогади руського (тут у значенні українського) вояка-партизана про зустріч з дівчиною Терезою у словацьких горах;

несподіване кохання з першого погляду

Ідея: показ цінності простих людських почуттів (доброти, симпатії, довіри, закоханості) у надзвичайно складні воєнні часи; утвердження сили любові та життя

Події у творі відбуваються наприкінці Другої світової війни.

Герої «Модри камінь»:

- * оповідач - воїн-визволитель;
- * його товариш Ілля;
- * дівчина Тереза — образ перемоги життя над смертю;
- * мати Терези — образ уособлює гуманізм у боротьбі з фашизмом;
- * словацькі вояки (у спогадах матері).

«Модри камінь» сюжет та композиція:

- ☐ **Експозиція:** оповідач зі сховку спостерігає за дівчиною.
- ☐ **Зав'язка:** прихід партизанів (оповідача і його друга Іллі) у дім Терези і її матері. Розвиток дії: перебування партизанів в словацькому домі, їх відхід.
- ☐ **Кульмінація:** розповідь матері про те, як забрали Терезу.
- ☐ **Розв'язка:** спогади-мрії оповідача про кохану.

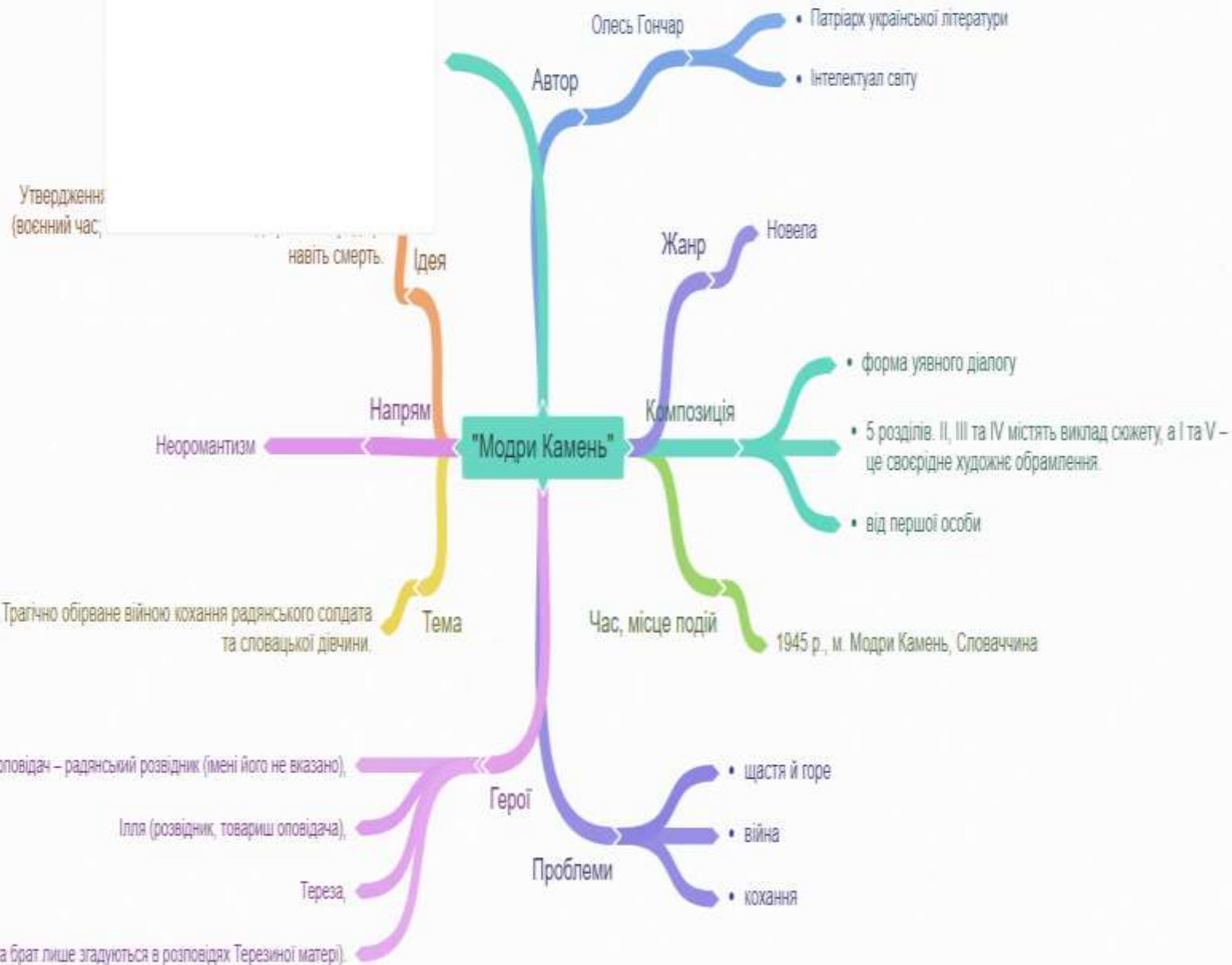
Новела складається з п'яти розділів. Найменшим за розміром є перший, найбільшим - другий.

Новела написана у формі звертання оповідача до Терези. Твір є глибоко меланхолічним, передає сум оповідача, його тугу за нерозквітлим коханням. У новелі можна віднайти елементи потоку свідомості.

Проблематика:

- * війна як руйнівник життя;
- * подвиг солдатів-партизанів;
- * прості людські почуття у воєнний час;
- * закоханість як ознака життя в людських серцях;
- * любов до рідного дому, рідної землі;
- * кохання як вічне почуття.

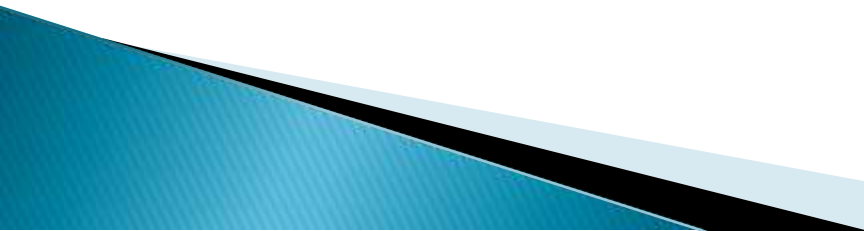
Літературний напрям: неоромантизм
Особливістю неоромантизму у творі є
контраст.

Письменник по-справжньому любив свою землю.

За десять днів до смерті у своєму щоденнику Олесь Гончар зробив такий запис: *«Дякую Богові, що дав мені народитися українцем»*. А останній запис виявився дуже лаконічним і глибоким: *«Бережіть Україну!»* Національної гідності, любові до рідної землі і її духовних святинь, розуміння справжніх цінностей у людині і в житті письменник учить нас і своїм життям, своєю творчістю. Дуже хочу, щоб О. Гончар став учителем для кожного з вас, щоб своїми молодими серцями ви сприйняли його настанови і моральні заповіді.

► Тож, пам'ятаючи про
великого українця, діти,
бережіть собори душ
свої!..

Домашнє завдання

- ▶ Опрацюйте сторінки підручника 180-189.
Повторіть творчість М. Хвильового.
Прочитайте новелу. Складіть
психологічний портрет Олеся Гончара.